

ΠΥΡΓΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Το Πυργί είναι ένας μικρός οικισμός πριν μπούμε στο χωριό Ελευθέρι, ακριβώς δίπλα από το γεφύρι της λίμνης Καλοδικί και αποτελούνταν παλιά από επτά σπίτια. Στον οικισμό αυτό όπως και στο Ελευθέρι κατοικούσαν μόνο Έλληνες. Ο οικισμός στο Πυργί (Μούρι) όπως το έλεγαν παλιά, λόγο της δεσπόζουσας θέσης που έχει, αποτελούσε στα παλαιότερα χρόνια ένα στρατηγικό σημείο. Εκεί είχαν οι Ρωμαίοι τα τοίχοι που φαίνονται στις πάρα κάτω φωτογραφίες, ελέγχοντας την ροή των υδάτων, που τροφοδοτούσε τον κάμπο του Ελευθερίου και του Μαργαριτίου, αλλά και το πέρασμα που συνέδεε την περιοχή Φαναρίου και Πάργας με την Σαγιάδα. Το πέρασμα αυτό ήταν γνωστό απο την αρχαιότητα, σύμφωνα με πηγές απο την Εγκυκλοπαίδεια (Ηπειρος 4.000 Χρόνια Ιστορίας και Πολιτισμού).

Ήταν για την εκάστοτε εξουσία στρατηγικός κόμβος. Από το λόφο που ήταν και είναι μέχρι σήμερα ο οικισμός, μπορούσαν να ελέγχουν το σπουδαίο αυτό πέρασμα. Το γεφύρι της λίμνης του Καλοδικίου που έχει κτιστεί από τα πανάρχαια χρόνια στους πρόποδες του Πυργί, είναι μάρτυρας άπειρων γεγονότων που έλαβαν χώρα εκεί. Απέναντι από το Πυργί, στην στροφή που πάει ο δρόμος για το Μαργαρίτι, ήταν παλιά ένα καμίνι, το οποίο σκεπάστηκε με την διάνοιξη του δρόμου. Σε αυτό το καμίνι, το οποίο ήταν φυλάκιο στα παλαιότερα χρόνια, το 1944 διεξήχθησαν σκληρές μάχες μεταξύ των εθνικών

ομάδων του Ελευθερίου και των μουσουλμάνων Τσιάμηδων, τις οποίες ασφαλώς θα θυμούνται οι παλαιότεροι.

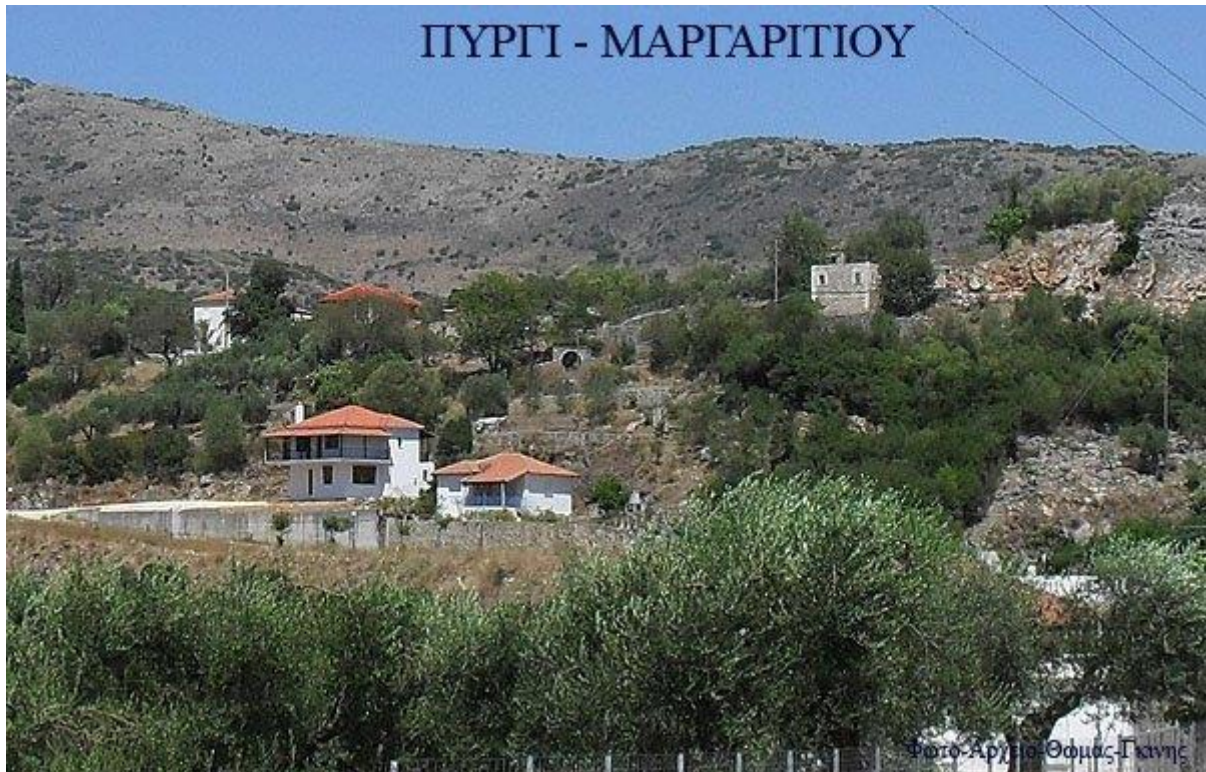
Απέναντι από το Πυργί προς την μεριά του Μαργαριτίου ήταν ακόμη ένας οικισμός ίσως και χωριό το Τούρι, όπου σύμφωνα με μαρτυρίες των γεροντότερων κατοίκων είχε αρκετά σπίτια, που έφταναν μέχρι το Γερακάρι. Αυτός ο χώρος από Πυργί έως και το Γερακάρι είναι μέχρι σήμερα ανεξερεύνητος από αρχαιολογικής άποψης. Οι δύο αλευρόμυλοι που ήταν εκεί παλιά, (ο ένας κοντά στη γέφυρα της λίμνης ο ασπρόμηλος ιδιοκτησία του Αθανασίου Γκίνη, προέδρου του Ελευθερίου τότε και ο άλλος αλευρόμηλος του Κόρακα ακριβώς κάτω από το Τούρι, καθώς και η βρύση του Ντούρου που είναι ενδιάμεσα από το Τούρι και Γερακάρι. Τα κτίσματα στο γεφύρι που βλέπετε στις δύο φωτογραφίες, το κανάλι στην Αναμεσαβία με τεράστιες πέτρινες πλάκες δύο μέτρων μάκρος προς την μεριά του κάμπου αλλά και επάνω στον οικισμό του Πυργί μας μαρτυρούν ότι εδώ ήταν παλιές προχριστιανικές πολιτείες που δυστυχώς σήμερα δεν ξέρουμε ποιές ακριβώς ήταν.

Ο σημερινός οικισμός Πυργί, είναι ένας από τους αρχαιότερους που συνέχιζε να κατοικείται χωρίς διακοπή. Λόγο της στρατηγικής του θέσης που αποτελεί το πανάρχαιο πέρασμα για τις πεδιάδες Μαργαριτίου και Φαναρίου, και της διπλανής λίμνης Καλοδικίου, είχε μάλιστα και φρουκτωρίες (αρχαία φιλάκια) που τις επιτηρούσαν στρατιώτες. Τα κτίσματα που βλέπουμε σε άλλες φωτογραφίες στο Πυργί είναι από αυτές τις φρουκτωρίες. Από το στενό πέρασμα της γέφυρας στο Πυργί, συναντιούνταν ο δρόμος που κατέβαινε από το παλαιό χωριό Ζέρεζα, (το γνωστό Ζέρι) το οποίο δεν υπάρχει πια, και ο άλλος δρόμος που οδηγούσε στο Φανάρι. Ένας ακόμη δρόμος ξεκινούσε από το Πυργί περνώντας πίσω από το Νησάκι Ράθη της λίμνης, και έβγαινε στην Μάντουκα και συνέχιζε για το λιμάνι του Αγίου Ιωάννου. Όλα αυτά τα χωριά συμπεριλαμβανομένου και του Μαργαριτίου, αποτελούν την περιοχή της Αρχαίας Ελεάτιδας !

(Στην ωραία αυτή φωτό κάτω, βλέπουμε στο κέντρο μια μεγάλη πέτρινη είσοδο (καμάρα). Εκεί ήταν το σπίτι των Δημαίων. Σε αυτό το σπίτι ζούσε παντρεμένη η Ελισάβητ (Γκίνη) Δήμα, κόρη του Θωμά Γκίνη από την Σενίτσα. Το σπίτι αυτό ήταν ένα από τα παλαιότερα στο Πυργί με αρχοντική όψη και ξύλινο πάτωμα. Όταν επισκεπτόμασταν την Θεία Σάβα, όπως την φωνάζανε, ιδιαίτερα σε ονομαστικές γιορτές, (που τελευταία πολλοί τις έχουν καταργήσει), η καλοσυνάτη αυτή και σεβάσμια Θεία πάντα είχε κάτι ξεχωριστό για τα μικρά παιδιά. Την καλοσύνη της και τους τρόπους της δεν θα τους ξεχάσω ποτέ μου) !!! Η Ελισάβητ (Σάβα), είχε παντρευτεί τον Δημήτριο Δήμα, γιο του Ευάγγελου Δήμα.

Στον οικισμό Πυργί (Μούρι) του Ελευθερίου, κατοικούσαν οι οικογένειες:

- 1) Τσάνης (Τσαναίοι πολλές οικογένειες)
- 2) Μπότσος (Μποτσαίοι),
- 3) Δήμας Δημαίοι, προερχόμενοι απο την Καταβόθρα, πρώην (Λιουράτι).

Η Φωτογραφία επάνω είναι από το Πυργί:

Αυτή η φωτογραφία που βλέπετε κάτω, απεικονίζει τα απομεινάρια από ένα αρχαίο πολυγωνικό κτήριο της ελληνιστικής εποχής !!! Την φωτογραφία την έχω βγάλει το 1987. Γνώριζα την ιστορική αξία αυτής της περιοχής, από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας-Θεσπρωτίας από το 1982. Από ότι τότε μας πληροφόρησε ο Έφορος Αρχαιοτήτων κύριος Άγγελος Χωλέμης, η τοποθεσία αυτή είναι από πολύ παλιά γνωστή και σημειωμένη στο αρχείο τους καθώς και στους σχετικούς χάρτες. Εκτός αυτού το Πυργί, (όπως και τρεις άλλες τοποθεσίες στην περιοχή Μαργαριτίου), αναφέρονται και στο βιβλίο “Θεσπρωτία” του καθηγητή πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Δάκαρη σελ.142,144 και 202. Η θέση Πυργί αναφέρεται επίσης και στο βιβλίο EPIRUS του Άγγλου ιστορικού N. Hammond του 1967 και σελ. 80. Έχω διαβάσει το βιβλίο του Hammond και θυμάμαι που λέει ότι στην περιοχή Μαργαριτίου πρέπει να ήταν η αρχαία Ελεάτιδα !

Εμείς ακόμη σήμερα εν έτος 2012, δεν αξιωθήκαμε να βάλουμε έστω και μια ταμπελίτσα που να γράφει αυτά τα σπουδαία ιστορικά τοποία που έχουμε στην περιοχή μας !!!

Μια ακόμη φωτογραφία από το αρχείο μας: άποψη από τα αρχαία κτίσματα στο Πυργί 1987.

Στην φωτογραφία κάτω βλέπουμε το Πυργί σε κοντινό πλάνο, αριστερά της φωτό διακρίνουμε ένα ίσιωμα. Στο ίσιωμα αυτό, είχαν στην κατοχή οι εθνικές ομάδες της περιοχής μας στημένα τα οπλοπολυβόλα και αντιμετώπισαν αρκετές φορές με επιτυχία τις επιθέσεις των αλβανοτσιάμηδων του Μαργαριτίου. Οι ομαδάρχες της περιοχής μας, όπως ο Νικόλα-Τζανής, ο Θωμά-Νάκης και ο Νάση-Μπάκας με σύνδεσμο τον ιερέα του Ελευθερίου Χρήστο Γκίνη, υπερασπίστηκαν τα χριστιανικά χωριά, ιδιαίτερα όταν οι μουσουλμάνοι έχασαν τον αρχηγό τους και αρχιδήμιο της περιοχής, Γιασίν Σαντίκ από τα φαρμακερά βόλια του Βασίλη Μπαλούμη και του Λιάμη Σερίφη...

Σύμφωνα με παλαιότερες δημοσιεύσεις στα Νέα του Μαργαριτίου, που έκαναν ο Μορφατιώτης Κώστας Κωστάρας, ο Ευθύμιος Νάστας από το Ελευθέρι, και ο Παναγιώτης Μήτσας από το Μαργαρίτι τον Ιούλιο του 1944, οι ομαδάρχες της περιοχής μας, έδωσαν όρκο και είπαν ότι από το γεφύρι και πέρα δεν θα περάσει τούρκικο ποδάρι. Τότε γράφτηκε και ένα τραγούδι για τον Αθανάσιο Μπάκα που μάχονταν στο Ζιόγγο της Παλιάς Σενίτσας και στο Πυργί.

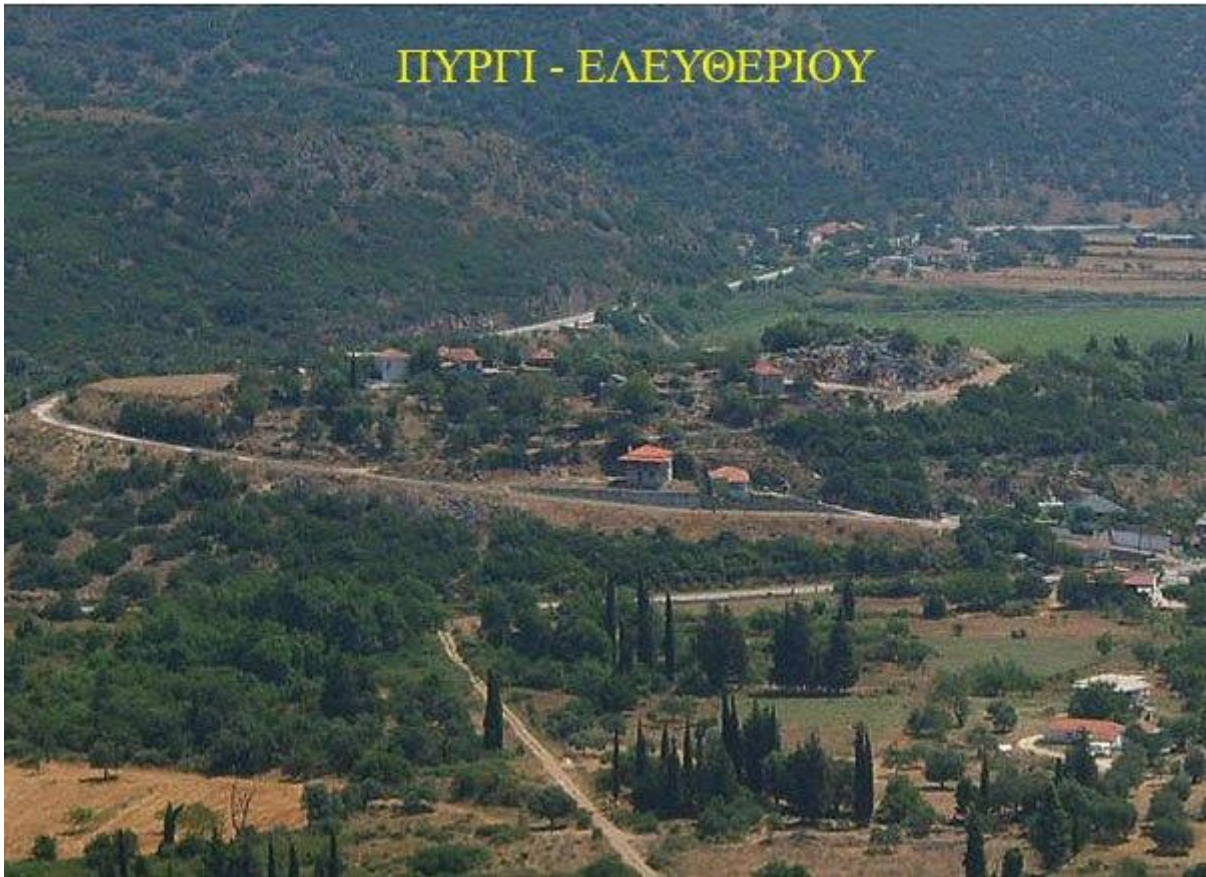
Απολαύστετο:

Ήταν το 44 και μήνα καλοκαίρι.

Τουρκαρβανίτες κίνησαν να κάψουν το Λευτέρι.

Ο Μπάκας με την συντροφιά, τους κάνανε καρτέρι.
Ο Νάση Μπάκας φώναξε από το караούλι
πολύ τουρκιά μας έρχεται από τη μάλια Σούλι.
Στήθηκε το φυλάκιο στο Ζιόγγο μες τη ράχη.
Ετοιμαστείτε γρήγορα να πιάσουμε τη μάχη.
Το ντουφεκίδι άναψε και οι Λακιές βογγούνε,
οι τούρκοι δεν μπορέσανε μες το χωριό να μπούνε.
Οι τούρκοι ελυσάξανε, σκάσαν απ, τη μανία
και πίσω εγυρίσανε και παν, στην Αλβανία.

Αυτό το τραγούδι ήταν για τον Οπλαρχηγό Αθανάσιο Μπάκα.
Σε μεταφορά από τα Νέα του Μαργαριτίου Ιούνης 1988.

Άποψη από την λίμνη Καλοδικίου, δίπλα στο Πυργί.

Άποψη της λίμνης Καλοδικίου στο Πυργί με το νησάκι Ράθη.
.....

Αφιέρωμα στον Αθανάσιο Τσάνη.

Ο **Αθανάσιος Τσάνης** γεννήθηκε στο Πυργί Ελευθερίου Θεσπρωτίας στις 22 Σεπτεμβρίου το 1937 και απεβίωσε στην Αυστραλία στις 27 Μαρτίου του 2012. Ήταν γιος του Βασιλείου και της Μαρίας, μιας πενταμελούς οικογένειας και μεγάλωσε με τα παραδοσιακά ιδανικά της Θεσπρωτικής παράδοσης. Τα νεανικά του χρόνια τα έζησε στο χωριό του απασχολούμενος με αγροτοκτηνοτροφικές δουλειές, όπως οι περισσότεροι νέοι της εποχής του. Αφού τελείωσε την στρατιωτική του θητεία στην πατρίδα του, το ανήσυχο και δημιουργικό του πνεύμα τον ώθησε να αναζητήσει μια καλύτερη σταδιοδρομία και αποφάσισε αρχές της δεκαετίας του 1960 να ξενιτευθεί στην μακρινή Αυστραλία.

Αφού κατάφερε με μεγάλες προσπάθειες να τακτοποιηθεί από εργασία στη μακρινή αυτή Ήπειρο, παντρεύτηκε την συμπατριώτισσα του **Κωνσταντίνα Γιάκη** από την Ελαταριά Θεσπρωτίας το 1963. Η αγάπη όμως για την γενέτειρα του τον οδήγησε να ασχοληθεί και με τα Ηπειρωτικά Κοινά. Μαζί με άλλους διακεκριμένους Ηπειρώτες της διασποράς, όπως ο εκλιπών Λάμπρος Μπαλάφας, πρόεδρος επί σειρά ετών των Ηπειρωτών στην Αυστραλία, ο Θανάσης Τσάνης άρχισε να διακρίνεται για την προσφορά του στους Ηπειρωτικούς Συλλόγους, συμμετέχοντας σε αρκετά Διοικητικά Συμβούλια, που εργάστηκε με ζήλο και μεράκι για την Ηπειρωτική παράδοση.

Λίγη γνωρίζουν ότι ασχολήθηκε και με το δημοτικό τραγούδι, τραγουδώντας και συλλέγοντας παλιά δημοτικά τραγούδια, διότι πίστευε ότι μέσα από αυτά τα τραγούδια φανερώνονταν η πολιτιστική κουλτούρα της ιδιαίτερης πατρίδας του. Στα πολιτιστικά τα οποία με μεράκι ασχολήθηκε, διακρίθηκε για το έργο του που είχε ως αντιπρόεδρος της Πανηπειρωτικής Ένωσης στο Sidney, κάνοντας ραδιοφωνικές εκπομπές, από την μακρινή αυτή χώρα για την Θεσπρωτία, καθώς και πληθώρα άρθρα που είχε γράψει στα ΝΕΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ της Αυστραλίας για την ιδιαίτερη πατρίδα του.

Ο Θανάσης τα τελευταία χρόνια εργάστηκε στο διαφημιστικό τμήμα της εφημερίδας (Ο Κόσμος), είχε εβδομαδιαία ραδιοφωνική εκπομπή κάθε Παρασκευή απόγευμα (Η Φωνή της Υπαίθρου) και βοήθησε πολύ την Πανηπειρωτική Ένωση Ν.Ν.Ο. ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης, ήταν και αρθρογράφος στην εφημερίδα Ηπειρωτικά Νέα. Αλλά, η μεγάλη του αγάπη ήταν η δημοτική μουσική. Είχε αρχείο από αμέτρητα παλιά παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια της γενέτειρας του Θεσπρωτίας. Ο φίλος του Γιώργος Χιώτης που τον έζησε αρκετά χρόνια, μας πληροφορεί ότι ο Θανάσης ήταν εξάίρετος τραγουδιστής στα παραδοσιακά δημοτικά και τραγουδούσε στις πολιτιστικές εκδηλώσεις των Ηπειρωτών στην Αυστραλία.

Ήταν θαυμαστής του μεγάλου κλαρινίστα Τάσιου Χαλκιά. Σύμφωνα με πληροφορίες του γιου του Ναπολέων, ο επίσης εξάίρετος κλαρινίστας Δάμος Ναπολεων εξέφρασε ενδιαφέρον για τα παλιά δημοτικά τραγούδια που ο Θανάσης Τσάνης είχε συλλέξει. Από ότι γνωρίζω ο Αθανάσιος Τσάνης, φεύγοντας για το αιώνιο ταξίδι που η μοίρα έχει προσδιορίσει για τον καθένα μας, άφησε πίσω του ένα τεράστιο πολιτιστικό αρχείο με παλιά δημοτικά τραγούδια που τραγουδιόνταν κάποτε στην περιοχή μας. Αυτό το σημαντικό αρχείο έχει σήμερα ο γιος του Ναπολέων. Πιστεύω και ελπίζω ο πολιτιστικός φορέας του Ελευθερίου να δείξει το ανάλογο ενδιαφέρον και να αναδείξει αυτά τα τραγούδια, και να τα κάνει γνωστά στο πλατύτερο Θεσπρωτικό κοινό.

Σας μεταφέρω εδώ ένα γράμμα που είχε στείλει τον Φεβρουάριο του 2001 στην αδελφότητα Μαργαριτιωτών της Αθήνας.

»» Αγαπητοί φίλοι και συμπατριώτες.

Με την ευκαιρία της κυκλοφορίας της εφημερίδας μας (τα Νέα του Ηπειρώτη της Αυστραλίας) που σας στέλνω, σας απευθύνω και τους χαιρετισμούς και μέσα από τα Νέα του Μαργαριτίου. Εύχομαι σε όλους τους αναγνώστες, τους συμπατριώτες που βρίσκονται εντός και εκτός Ελλάδος Καλή χρονιά να περάσετε, και καλό Πάσχα με υγεία. Εδώ στη μακρινή Αυστραλία φίλοι μου, σ,αυτή τη φιλόξενη χώρα, σ,αυτή τη δεύτερη πατρίδα αν και είναι τόσο μακριά από την Ελλάδα, προσπαθούμε να κρατήσουμε ζωντανή την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα, με διάφορες εκδηλώσεις. Θέλουμε τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας ν,ακολουθήσουν το παράδειγμα μας.

Αναδημοσιεύουμε στη φωνή του Ηπειρώτη της Αυστραλίας, κείμενα από τα Νέα του Μαργαριτίου και ένα ποίημα για τις Σουλιώτισσες από το βιβλίο του Βαγγέλη Κυριάκη. Σας στέλνω και ένα τραγούδι που έχω γράψει και θέλω να το τραγουδήσω στη γιορτή της Αγίας Παρασκευής αν τα καταφέρω. Με πατριωτικούς χαιρετισμούς Τσάνης Αθανάσιος Sydney 22-2-2001««.

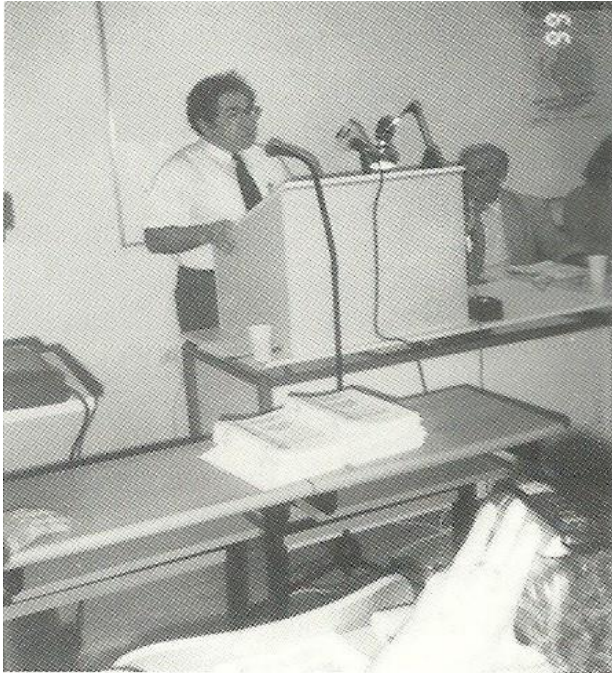
Αυτά τα συγκινητικά μας έγγραφε κάποτε ο συμπατριώτης μας Θανάσης Τσάνης, που σαν αντιπρόεδρος της Ελληνικής κοινότητας του Sydney μαζί με τον επίσης μεγάλο συμπατριώτη και πρόεδρο τότε Λάμπρο Μπαλάφα έγραψαν ιστορία χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά απ, την γενέτειρα τους και πατρίδα τους, αναφερόμενοι στις Σουλιώτισσες και στην Αγία Παρασκευή του Μουριού. Αυτός ήταν ο Θανάσης, ένας αυτοδίδακτος απ, το πανεπιστήμιο της ζωής, ένας μεγάλος έλληνας της διασποράς, ένα από τα εκλεκτά ξενιτεμένα άνθη που η μητέρα πατρίδα Ελλάδα έχει σκορπίσει σε όλον τον κόσμο ! (Ένα τσιάμικο τραγούδι, γραμμένο από τον Αθανάσιο Τσάνη, αφιερωμένο στην Αγία Παρασκευή του Μουριού).

«»» Μεσ, την Αγία Παρασκευή και του Μουριού τις βρύσες, εκεί εσύ-εσυναχτήκαμε. Εκεί εσυναχτήκαμε, σ,αυτό το πανηγύρι να πιούμε ορέ να χορέψουμε. Να πιούμε να χορέψουμε όλοι οι ξενιτεμένοι, ήλθαν από, ορέ από

το Βέλγιο, ήλθαν από το Βέλγιο και από τη Γερμανία, Παρίσι και ορέ και απ, τη μακρινή, Παρίσι και απ, την μακρινή ωραία Αυστραλία.

Φίλοι μου καλός, ορέ ανταμωθήκαμε. Καλός ανταμωθήκαμε σ, αυτό το πανηγύρι, του χρόνου να ορέ ξανανταμώσουμε, Αγία μας Παρασκευή, θα σε παρακαλέσω να μας φυλάξεις από κάνα κακό. ««

(Στην φωτογραφία ο Αθανάσιος Τσάνης, στο Παγκόσμιο Συνέδριο Ηπειρωτών στα Ιωάννινα, όπου εκπροσώπησε την Ομοσπονδία Ωκεανίας και Αυστραλίας).

Το καλοκαίρι του 2011 που συναντηθήκαμε στο Μαργαρίτι, στην εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου για τον Περικλή Κακούρη, εμφανώς καταβεβλημένος από το πρόβλημα υγείας που αντιμετώπιζε, αφού με συνεχάρηκε για την παρουσίαση φωτογραφιών και λαογραφικών κειμένων της περιοχής μας μέσα από την ιστοσελίδα μου, μου είχε πει ότι το επόμενο καλοκαίρι, πρώτα ο Θεός, θα συνεργαστούμε για να αναδείξουμε ορισμένα θέματα της περιοχής μας. Ανασκαλεύοντας το ιστορικό μου αρχείο, βρήκα αυτήν την φωτογραφία με τον μεγάλο έλληνα της διασποράς, που παρουσιάζει ραδιοφωνική εκπομπή. Βρήκα επίσης και ένα τσιτάμικο τραγούδι που είχε γράψει κάποτε για την ιδιαίτερη πατρίδα του, το Ελευθέρι Θεσπρωτίας. Σας τα παρουσιάζω (παραπάνω) αυτούσια αποτίοντας φόρο τιμής σε έναν λεβέντη της Σενιτσιώτικης γης !!!

Στην φωτό κάτω ο Αθανάσιος Τσάνης με την μητέρα του και τα αδέλφια του.
Φωτό από Ναπολέον Τσάνη.

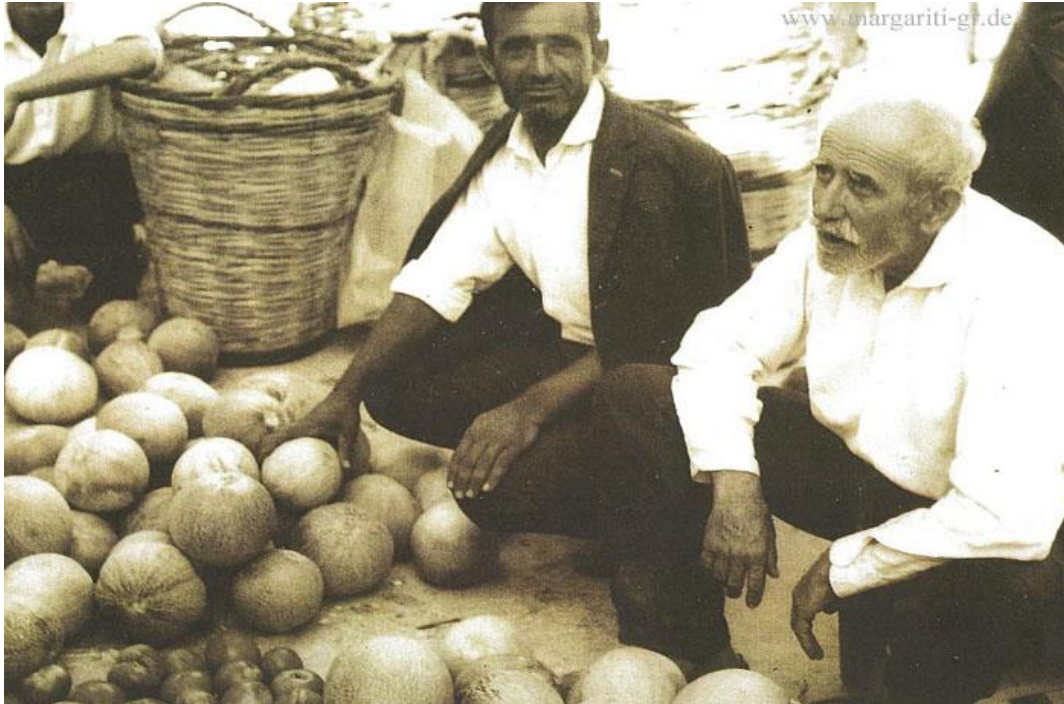

Η ιστοσελίδα www.margariti-gr.de αφιερώνει στη μνήμη του Αθανασίου Τσάνη το πάρα κάτω ποίημα:

**»»Δάκρυσε η Αγιά Παρασκευή, και η λίμνη Καλοδίκη,
για το μαντάτο του Απριλιού, πούρθε απ,την Αυστραλία.
Ο Νάσιο Τσάνης πέθανε, τον φέρνουν στην Πατρίδα.
Ο γέροντας Μπιτζεβελιός, σκοτείνιασε θλιμμένος,
δάκρυσε και η Παναγιά, της παλαιάς Σενίτσας.
Κλάψτε βρυσούλες του Μουριού, και εσείς πλαγιές της Κλήνιας,
από το Ράθη ως την Κρανιά, Λέδεζα και Σενίτσα,
για τον Θανάση που για εσάς, τραγούδησε στα ξένα.
Ήσασταν η λατρεία του, και η περηφάνια του,
για αυτό και δεν σας ξέχναγε, εκεί στην ξενιτιά του.
Και εσύ Αγιά Παρασκευή, που ήσουν το ίνδαλμα του,
δέξουτον τώρα που θα ρθεί στα Πάτρια χώματα του««**

.....
Μια παλιά φωτογραφία με τον Βασίλη Τσάνη και τον Χρήστο Ζάχο στην Πάργα, στην λαϊκή αγορά ίσως στη δεκαετία του 1960, που πωλούσαν τα

νοστιμότατα πεπόνια του κάμπου του Ελευθερίου. (φωτό από το αρχείο του Ναπολέον Τσάνη).

Την εργασία αυτή για τον Αθανάσιο Τσάνη
επιμελήθηκε ο Θωμάς Στ. Γκίνης. Απρίλιος 2012.

Αναδημοσίευση της παρούσας εργασίας, επιτρέπεται μόνον
μετά απο αναφορά του συγγραφέα και της ιστοσελίδας.